754

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКИ

УДК 165.0 : 168 (091)

© Геннадій Аляєв
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ТЕОРІЯ ІНФОРМАЦІЇ НА ТЛІ ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Розкривається паралельність дослідницьких пошуків у царині технічних наук, з одного боку, і сучасних філософських концепцій, з іншого. Зокрема, теорія інформації К. Шеннона, як основа сучасних процесів інформатизації, досліджується крізь призму основної проблематики аналітичної філософії, герменевтики та комунікативної практичної філософії. Робиться висновок про наявність двостороннього процесу обміну – теорія інформації фактично використовує поняття, вже напрацьовані філософією, а остання збагачується новими ідеями і досягненнями теорії інформації та практики інформатизації. Ці процеси характеризують філософію XX століття як таку, що здійснює суттєвий поворот від монологічного способу мислення і пізнання у парадигмі «суб'єкт – об'єкт» до діалогічного сприйняття реальності у парадигмі «суб'єкт – суб'єкт». *Ключові слова: аналітична філософія, герменевтика, інформація, комунікативна практична філософія, нова онтологія, теорія інформації.*

Зазвичай філософське осмислення реалій (або перспектив) інформаційного суспільства відбувається в площині соціально-філософських або філософсько-антропологічних концепцій, що цілком виправдано кардинальністю тих змін у бутті суспільства й людини, які є наслідком процесів інформатизації. Разом з тим, інформатизація як така постає, перш за все, технічним (у широкому розумінні) явищем, яке здійснюється на підставі здобутків математичних, природничих, технічних (технологічних) наук. До їх кола відноситься й знаменита теорія інформації Клода Шеннона (1916 – 2001), яка вважається відправною точкою подальшого злету інформаційно-комп'ютерних технологій. Начебто, важко сперечатись з тим, що філософія, котра давно вже втратила безпосередній зв'язок з окремими науками, є фактично зовнішнім спостерігачем цих процесів – якщо вона й може в них втручатися, то тільки у площині осмислення відповідних антропологічних наслідків та їх можливої соціальної корекції; що ж до технічного боку справи, то це для неї – terra incognita.

Не маючи на меті спростовувати цей загалом справедливий висновок, маємо за ***мету*** цієї статті звернути увагу на кілька історико-філософських сюжетів, які, на нашу думку, свідчать про певний паралелізм у розвитку технічної та філософської думки – зокрема, в напрямі осмислення феномену інформації. Очевидно, що цей паралелізм не завжди означає співробітництво, чи хоча б взаємовплив, – він може усвідомлюватися post factum, – проте він означає, що йдеться про справді фундаментальне явище, природу якого можна збагнути лише спільними зусиллями спеціальних наук і філософії.

1. Ґ. Фреґе і аналітична філософія

Говорячи про теорію інформації, треба розуміти, що існують, власне, різні теорії, а відповідно – різні визначення поняття «інформація». У контексті нашого сюжету варто звернути увагу, перш за все, на розрізнення семантичних і семіотичних визначень (теорій). Семантичні теорії досліджують інформацію з погляду її смислу: інформація обов'язково має певний предмет, це або дані про когось або щось, або керівництво до дії. Такий підхід можна вважати досить традиційним, або підходом здорового глузду, проте не він здійснив революцію в сучасних суспільних трансформаціях. Певною мірою прихильники такого підходу виступають опонентами інформаційної революції, адже, як із жалем констатує Теодор Розак, «для теоретиків

інформаційного суспільства зовсім не важливо, що ми передаємо – факт, судження, банальну "загальну думку", глибоке вчення, високу істину чи брудну непристойність. <...> Інформація виявляється суто кількісним виміром комунікативних обмінів» [див.: 4, с. 32–33].

Масовому поширенню інформаційних технологій сприяли, справді, не семантичні, а семіотичні теорії інформації, до яких належить і згадана вже теорія Клода Шеннона і Уоррена Уівера, розроблена в 40-х роках XX ст., згідно з якою інформація – це кількість, яка вимірюється в «бітах» і визначається як вірогідність частотності символів. В основу цієї теорії покладено запропонований К. Шенноном метод обчислення кількості нової (непередбачуваної) і надлишкової (передбачуваної) інформації, яка міститься в повідомленнях, які передаються каналами технічного зв'язку. Важливо підкреслити, що йдеться лише про підрахунок кількості інформації; оцінка ж її смислу і цінності перебуває поза межами компетенції цієї теорії і не впливає на обраховану за допомогою формули Шеннона кількість біт. Іншими словами, батько інформаційних технологій суто емпірично розвів поняття значення і смислу, залишивши атрибутом інформації лише її значення (точніше – кількість) і позбавивши смислу (за словами Стоньєра, «інформація існує, і для того, щоб існувати, їй не потрібно мати *смисл*»). Без цього, очевидно, неможливо було б здійснити справжній прорив у створенні каналів інформаційного зв'язку – технічної основи сучасного інформаційного суспільства, в якому, щоправда, як констатував Жан Бодріяр, «інформації стає дедалі більше, а смислу дедалі менше» [див.: 4, с. 29].

Проте, розрізнення смислу і значення є загальнологічним питанням, яке вперше на філософському рівні розв'язав засновник аналітичної філософії Ґотлоб Фреґе у статті під назвою «Про смисл і значення» (1894) [див.: 1]. Постановка цієї проблеми пов'язана у Фреґе з певним уточненням типології логічного поняття імені. Фреґе відмовляється від традиційного поділу імен на одиничні й загальні та вводить розрізнення імен предметів і імен функцій. Імена, що позначають предмети, він називає власними іменами; імена, що позначають функції – функціональними іменами; імена, що позначають поняття (властивості) – поняттєвими іменами.

Власне ім'я – це ім'ям окремого, індивідуального предмета. Інакше кажучи, це знаки предметів. При цьому власні імена (знаки) можуть бути різними для одного й того самого предмета. Наприклад: 1) Аристотель; 2) Учень Платона і вихователь Олександра Македонського. У зв'язку з цим Фреґе і розрізняє *значення* (Bedeutung) імені і *смисл* (Sinn) імені. Значенням імені – це той предмет, який позначається (називається) цим іменем; смисл імені – це та *інформація*, що міститься в імені; відповідно *розуміння* імені людиною – це *засвоєння цієї інформації*.

Розрізнення значення і смислу вноситься Фреґе в логіку. Візьмемо два рівняння: «a = a» та «a = b». Перше відображає логічний закон тотожності («a ≠ не-a» – «стіл є стіл», або «стіл не є не-стіл») і є аналітичним судженням, яке фактично не дає нового знання. Йдеться про тотожність значення, яка виражається тотожністю імен (знаків). Друге рівняння «a = b» є логічним судженням, правильним остільки, оскільки ці два різних імені (знака) стосуються одного предмету, тобто мають одне значення (напр.: «Ранкова зірка = Вечірня зірка»). Водночас ці два імені мають різний смисл – отже, таке синтетичне судження означає додавання нового смислу до вже відомого, тобто збільшення знання, і має значно більшу пізнавальну цінність, аніж перше. Отже, смисл є способом даності предмета в його позначеннях, або відомості про предмет, які дані в його іменах.

Крім цього, Фреґе відрізняє від значення і смислу *уявлення* про предмет. Значення імені – це предмет, який сприймається почуттями. Уявлення – це суб'єктивний внутрішній образ людини про цей предмет. Смисл не є самим предметом, але він і не суб'єктивний. Отже, смисл імені можна трактувати як інформацію про предмет, яка виражена в імені (закріплена мовними засобами). Смислу даного імені відповідає (або має відповідати) певний, при цьому єдиний предмет – значення імені; в цьому відношенні можна сказати, що смисл імені визначає його значення. При цьому одне й те ж саме значення може визначатися різними смислами. Насправді в природних мовах цілком може бути, що один і той самий смисл – один і той самий знак – позначає різні значення (різні предмети), – так утворюються синоніми. Ці хиби природних мов осмислює і намагається усунути подальша аналітична філософія.

Розуміння смислу імені не означає, що його значення обов'язково відоме. За допомогою аналізу смислу імені не завжди можна визначити його значення. Смисл імені можна розуміти, але про предмет імені можна не знати нічого, крім того, що він визначається цим смислом; може статися, що нам зрозумілі смисли двох імен, але ми не знаємо, чи визначають вони один і той

самий предмет, чи ні. Понад те, може виявитися, що предмета, який визначається смислом даного імені, зовсім не існує. Смисл імені не визначає існування предмету.

Тож розрізнення смислу і значення, зроблене Ґотлобом Фреґе, і конкретизоване в наступним розробках філософії логічного та лінгвістичного аналізу, має прямий стосунок до розуміння онтологічної природи інформації. Усвідомлення цієї природи в технічній площині стало основою фундаментального прориву у створенні нових форм і засобів передачі інформації, відкривши тим самим власне інформаційну еру.

2. Герменевтика

Другий сюжет пов'язаний вже не стільки з проблемою передавання значення (кількості) інформації, скільки з проблемою передавання смислу. Люди обмінюються інформацією у формі повідомлень. Повідомлення – це форма представлення інформації у вигляді мови, тексту, жестів, поглядів, зображень, цифрових даних, графіків, таблиць тощо. Одне й те ж саме інформаційне повідомлення може містити різну кількість інформації для різних людей – залежно від їхніх попередніх знань, від рівня розуміння цього повідомлення та інтересу до нього. Так, повідомлення, складене японською мовою, не несе ніякої нової інформації людині, яка не знає цієї мови, проте може бути високоінформативним для людини, яка володіє японською. Жодної нової інформації не містить і повідомлення, викладене знайомою мовою, якщо його зміст незрозумілий або вже відомий.

Власне, за логікою теорії інформації Шеннона, розв'язуючи проблему передавання каналами зв'язку найбільшої кількості інформації, не обов'язково з'ясовувати сутність повідомлень, які передаються цими каналами. Ставилося лише завдання передавати будь-яке повідомлення якомога скоріше і з найменшими втратами, а також з мінімальними енергетичними та іншими витратами. І нехай вже той, хто отримує повідомлення, з'ясовує його смисл і визначає його цінність.

Проте проблема передавання смислу все ж безпосередньо поставала і в технічній площині теорії інформації – як проблема кодування і декодування, модуляції і демодуляції, – тобто проблема оцифровування мови і розшифровування смислів, які передаються цифровими символами. Близькою до цього є також проблема машинного перекладу. Характерно, що і проблемою кодування/декодування, і проблемою машинного перекладу активно переймалися вже згадані засновники теорії інформації – і Клод Шеннон, призначений свого часу радником уряду США з питань криптографії, і Уоррен Уівер, чий лист до Норберта Вінера у березні 1947 р., в якому він порівнює завдання машинного перекладу із завданням дешифрування, вважається датою початку ери машинного перекладу.

А проте, відповідні проблеми передавання і прийняття повідомлень, з якими працює теорія інформації у технічній сфері, є предметом зацікавленості своєрідної науки, яка набула вже з XIX ст. філософського звучання – герменевтики, тобто мистецтва тлумачення та розуміння, що має багатовікову традицію у світовій культурі (починаючи від тлумачення волі богів і знамень в античності й тлумачення текстів Святого письма – екзегетики – у середні віки). Герменевтика розробляється, по-перше, як теорія і практика тлумачення текстів (у філології, юриспруденції та ін.). По-друге, герменевтика від Ф. Шляєрмахера і В. Дільтея формується як окремий напрям філософського знання. Зокрема, Дільтей розвиває герменевтику як методологічну основу гуманітарного знання – як учення про мистецтво тлумачення літературних пам'яток, розуміння письмово зафіксованих виявів життя.

До батьків філософської герменевтики можна віднести і російського філософа В. Розанова, який у своїй ранній праці «Про розуміння» (1886), котра залишилася поза увагою тодішнього філософського загалу, висунув категорію «розуміння» як таку, що пов'язує людину з наукою як системою знання. На відміну від знання (що трактується ним як суто емпіричне знання), розуміння репрезентує діяльність розуму. В розумі закладені задатки схеми ідеї чистого існування, сутності, причини та ін., за допомогою яких емпіричне знання набуває смислу.

Герменевтика позначає підходи, зорієнтовані на іманентне розуміння тексту, на відміну від його історико-генетичного тлумачення. Текст потрібно зрозуміти, виходячи з нього самого, не підміняючи його зміст соціально-економічними причинами або культурно-історичними впливами. Можливість трансформації герменевтики у філософію створена феноменологією як ученням про пізнання смислів. Свідомість постає у феноменології як поле значень або смислів – тим самим відкривається можливість інтерпретації, а, відповідно, і герменевтики. Цей крок зробив М. Гайдеґер.

Його учень Ганс-Ґеорґ Ґадамер став засновником філософської герменевтики як «філософії розуміння». Програмна праця Ґадамера – «Істина і метод» (1960) – розкриває не стільки зв'язок істини з методологією пізнання, скільки їх цілком певну несумірність [див.: 3, с. 724]. Ґадамер показує, що спосіб пізнання, пов'язаний з наукою і методом, що є її основою, не є єдиним (і тим паче – універсальним); науково-теоретичний підхід до освоєння світу – лише один з можливих. Ще Дільтей, долаючи обмеженість позитивістських орієнтацій історичної науки, запропонував для осмислення минулого не просто пояснення його науковою традицією, а й розуміння його як унікально-індивідуальної події. Але й у такий спосіб проблема розуміння не розкривається – для цього не досить «переміщення» інтерпретатора в «горизонт» автора. Потрібне «зрощення» їхніх «горизонтів», а це можливо зробити лише за допомогою мови як особливої реальності, всередині якої перебуває людина, і лише в стихії мови реалізується розуміння людьми одне одного. Понад те – не тільки мова є основною умовою людського буття, а й «буття, яке може бути зрозумілим, є мовою». Отже, істина – не характеристика пізнання, а характеристика самого буття. Вона не може бути схоплена за допомогою «методу», а може лише виявити себе розуміючому осмисленню.

На противагу минулій герменевтиці, яка розрізняла розуміння, тлумачення (інтерпретацію) і «застосування» як відносно самостійні процедури, Ґадамер стверджує їх тотожність: 1) розуміння завжди є «витлумачуючим», а тлумачення – «розуміючим»; 2) розуміння можливе лише як «застосування» – співвіднесення змісту тексту з культурним і розумовим досвідом сучасності. На цьому шляху Ґадамер розв'язує проблему герменевтичного кола. Цим поняттям позначається особливість процесу розуміння, пов'язана з циклічним характером останнього – щоби щось зрозуміти, його спершу треба пояснити, але щоби його пояснити, треба спершу його ж зрозуміти. Отже, йдеться про взаємозумовленість пояснення та інтерпретації, з одного боку, і розуміння – з іншого. У Ґадамера герменевтичне коло виявляє себе у судженні, що мовна традиція, в якій укорінена людина, становить одночасно і предмет розуміння і його основу: людина має зрозуміти те, всередині чого вона відпочатково перебуває.

Філософська герменевтика, з одного боку, і криптографія та машинний переклад – з іншого, вочевидь, розв'язують різні проблеми, проте проблеми передавання смислів технічними засобами, які стоять перед теорією інформації, так чи інакше корелюються із загальнофілософськими питаннями розуміння і тлумачення смислів, – питаннями, які ставить і розв' язує філософська герменевтика.

3. Комунікативна практична філософія

Нарешті, ще один історико-філософський сюжет, у якому виявляються змістовні аспекти розвитку теорії інформації та інформаційного суспільства, пов'язаний з комунікативною практичною філософією. Цей сучасний філософський напрям аналізує фундаментальні проблеми людського буття крізь призму проблеми комунікації, інтерсуб'єктивності. Справжньої філософської глибини проблема інтерсуб'єктивності набула ще у Е. Гусерля, який намагався дослідити здатність людини виходити за межі індивідуальної свідомості та осмислено говорити про інше Я.

На думку представників комунікативної філософії – К.- О. Апеля, Ю. Габермаса та ін., – комунікація – універсальне надбання людства й універсальна реальність людського існування. Справжня комунікація існує для всіх без винятку. Інтерсуб'єктивна комунікація не зводиться до мовної передачі інформації, а водночас є процесом досягнення згоди. Мова постає у цьому контексті не лише механізмом об'єктивації інформації, а й медіатором розуміння. Практикою комунікативних взаємин для досягнення суспільної узгодженості постає дискурс, у результаті якого спільнота має досягти консенсусу, єдності щодо універсальності знання та етичних норм. Щоб бути універсальною та загальнозначущою, комунікація має бути також аргументованою, раціонально обґрунтованою. Достеменність смислу і взаєморозуміння, а також рівність усіх учасників дискурсу гарантує необмежена комунікативна спільнота – нормативно-ідеальна апріорна форма і регулятивний принцип комунікації. Виходячи з цього, одним із головних завдань філософії стає дослідження універсальної прагматики, тобто аналіз глибинних умов можливості мовно-комунікативного спілкування.

Такі ідеальні умови формулюються, зокрема, в понятті «ідеальної комунікації» Габермаса (або у схожому понятті «трансцендентальної комунікативної спільноти» в Апеля). Ідеал суспільних відносин зводиться, за Габермасом, до інтерсуб'єктивної взаємодії індивідів і припускає досягнення істинної згоди учасників комунікації. Істинна згода, у свою чергу, потребує від учасників дискусії здатності відрізняти сутність від явища, існуюче від належного, щоб бути

компетентним у питаннях, які обговорюються. Однак істина, згідно з якою тільки й можна мислити істинну згоду, спроможна утвердитися, за Габермасом, лише тоді, коли водночас апріорі існує необмежене наявністю комунікативне співтовариство.

Ідея ідеальної мовленнєвої комунікації має стати, за Габермасом, критичним масштабом реально досягненої згоди, щоб фактична згода піддавалася сумніву, критичній перевірці на істинність. Ця вимога є достатнім індикатором істинного взаєморозуміння.

Габермас наводить такі дефініції «ідеальної комунікації»: «Згідно з відмінністю між істинною та хибною згодою ідеальною ми називаємо мовленнєву ситуацію, в якій комунікація не перекручується не лише зовнішнім випадковим впливом, а й примусом, який задається самою структурою комунікації». Ідеальні умови комунікації, за Габермасом, такі:

1. Кожний здатний до мови та діяльності суб'єкт може брати участь у дискурсі.
2. а) Кожний може проблематизувати будь-яке твердження;
   б) Кожний може виступати в дискурсі з будь-яким твердженням;
   в) Кожний може висловлювати свої погляди, бажання, потреби.
3. Ніхто з тих, хто бере участь у дискурсі, не має зазнавати (як внутрішніх, так і зовнішніх) перешкод у вигляді зумовленого стосунками панування примусу використовувати свої, встановлені в першому й другому пунктах, права [див.: 2, с. 38].

Отже, ідеальна комунікація, або ідеальний дискурс, характеризується такими чинниками: усі учасники комунікації є в принципі рівноправними, жоден аргумент не треба виключати, і ніхто не повинен зазнавати перешкод або якихось інших відвертих чи прихованих утисків влади використовувати свої мовленнєві акти, останньою інстанцією має бути лише «своєрідний невимушений примус вагомішого аргументу».

Цілком очевидно, що основною своєю спрямованістю цей образ ідеального дискурсу збігається з ідеальним, а значною мірою і реальним образом, який втілює Інтернет. Він справдв дає значно більше можливостей – за рахунок подолання часу й простору – для проблематизації ким завгодно чого завгодно, ніж, скажімо, звичайна безпосередня бесіда. Важливо й те, що Інтернет пручається можливості зовнішніх обмежень і примусу подібної проблематизації, – ідеал такої свободи сформулював у 1996 році Дж. П. Барлоу в своїй Декларації Незалежності Кіберпростору. На практиці ця незалежність, безумовно, обмежена, а спроби керування Інтернетом набувають різноманітних форм, у тому числі зовні цілком цивілізованих – наприклад, через Форум із питань управління Інтернетом, створений за рішенням Всесвітнього самміту з інформаційного суспільства.

Інтернет не лише втілює – до певної міри – образ ідеальної комунікативної спільноти, але водночас допомагає зрозуміти і певну суперечливість цієї ідеї. В Інтернеті можна не лише проблематизувати будь-яку ситуацію, а й будувати свою мову – мову не як дім, а як такий собі хуторок буття. Паралельно в Інтернеті можна дійти до повного розчинення, розпорошення особистості через утворення різних форм власної присутності у віртуальній реальності (різних «ніків», поштових адрес, віртуальних двійників тощо – до речі, у зв'язку з цим згадується ще один історико-філософський сюжет – знаменита концепція Д. Г' юма про відсутність тотожності особистості). Власне, можливість проблематизації – відкриття будь-якого сайту, будь-якої сторінки та розміщення на них будь-якої інформації – ще не гарантує, щоб тебе читали і розуміли. Чи не буде результатом такої проблематизації викид енергії у порожний простір?

А головне – поняття ідеальної комунікації, як і її практичне втілення в сучасних технологіях, зупиняється на процесуальності, й це основний недолік комунікативної філософії, який допомагає усвідомити одну з основних проблем Інтернету. Комунікативна філософія моралізує правила гри без аналізу моральності самої сутності цієї гри (дискурсу). Так само відкритість Інтернету постає абсолютним принципом, не обтяженим питанням про матеріальний зміст цієї відкритої форми – що саме виноситься в інформаційний простір, як у цьому безмежному інформаційному полі відокремити інформацію від дезінформації, або цінну інформацію від інформаційної полови – все це не цікавить кібернетичну Декларацію незалежності. Так само немає впевненості, що прогресивні й гідні уваги ідеї знайдуть відгук у віртуальному просторі тільки завдяки його відкритості та спонтанності.

Висновки

Три розглянуті історико-філософські сюжети можна витлумачити з погляду завдань, які паралельно розв᾽язує теорія інформації, та проблем, з якими стикається практика інформатизації. А саме: 1) аналітична філософія намагається розв'язати проблему передавання інформації, виокремлення її смислу, формалізації її знакової структури – так би мовити, «прочищення» каналів зв'язку, – що можна порівняти із розв'язанням теорією інформації технічних проблем, зокрема й семіотичними (синтаксичними) теоріями інформації; 2) герменевтика займається обробкою інформації після її прийому, витлумаченням її смислів – тобто, мовою теорії інформації, кодуванням і декодуванням, модуляцією і демодуляцією; 3) нарешті, комунікативна філософія намагається встановити принципи взаємодії різних потоків інформації, а також різних суб'єктів, які є водночас і продуцентами і передавачами інформації – аналогічно тому, що відбувається у процесі побудови інформаційних мереж, зокрема й Інтернету.

Загалом ці сюжети укладаються в загальну характеристику філософії XX століття як такої, що зробила суттєвий поворот від монологічного способу мислення та сприйняття пізнавальних процесів у парадигмі «суб'єкт – об'єкт» до діалогічного сприйняття реальності у парадигмі «суб'єкт – суб'єкт». Це виявляється, зокрема, у різноманітних пошуках «нової онтології», яка реалізує завдання подолати суб'єкт-об'єктне протистояння як «родову пляму» всієї класичної філософії. З іншого боку, паралельно цьому інтенсивно розвиваються теми інтерсуб'єктивності, діалогу, відношення «Я – Ти», ставлення до Іншого, міжсуб'єктної комунікації тощо (феноменологія, філософія діалогу, екзистенціалізм, комунікативна філософія).

Важливими темами сучасної філософії стають питання, пов'язані з методами фіксації, формалізації та передавання думки, і, відповідно, – зі способами її сприйняття й тлумачення. Значно посилюється філософський інтерес до проблем знаку, смислу, мови, тексту й інших питань, пов'язаних, загалом, зі способами трансляції та приймання інформації (прагматизм, позитивізм, аналітична філософія, герменевтика).

Отже, філософія на своєму рівні, з власних позицій підходить до тих самих питань, які в суто технічному плані формулюються з середини XX століття в теорії інформації. При цьому відбувається двосторонній процес обміну – теорія інформації фактично використовує поняття, вже напрацьовані філософією, а остання збагачується новими ідеями і досягненнями теорії інформації та практики інформатизації.

Література

1. Бирюков Б. В. Теория смысла Готлоба Фреге / Б. В. Бирюков // Применение логики в науке и технике. – М. : Изд-во АН СССР, 1960. – С. 502-555.
2. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. Підручник / А. М.. Єрмоленко. – К. : Лібра, 1999.
3. Історія філософії. Словник / За заг. ред. В. І. Ярошовця. – К. : Знання України, 2005.
4. Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Ф. Уэбстер ; [пер. с англ.]. – М. : Аспект Пресс, 2004.

Summary

Aliaiev H. The Information Theory on the Background of the History of Philosophy. The author's objective is to demonstrate the parallelism between the investigation quests of technical sciences and the contemporary philosophic conceptions. In particular, author focuses on the information theory proposed in 1948 by Claude Shannon in his paper 'A Mathematical Theory of Communication' in relation to the issues discussed in the context of analytical philosophy, hermeneutics, and the practical philosophy of communication. The author concludes that the process was twofold: the information theory used concepts that philosophers had already been using before, as well as the information theory and practice simultaneously contributed the philosophers with new ideas and achievements. These processes have defined the twentieth century philosophy as such that makes a substantial turn from the monologist thinking and the cognition in the paradigm 'subject / object' towards the thinking in the dialogic paradigm 'subject / subject'.

Keywords: information theory, information, analytical philosophy, hermeneutics, the practical philosophy of communication, the new ontology.